

המנכ"ל החליט לאיים בהתפטרות כדי לקבל תוספת להנאותיו המופלגות

- נסע ללונדון וכשראה שמחפשים לו מחליף - חזר כמו מיל

התפטרות

במהירות ללונדון הרחוקה, שכבר מחפשים לו דוברת תחליף, ואפילו העלו שמות של מועמדים שלא הביעו התנגדות. כדי שדוברת יתרצה ויחזור. האירוע הזה מבטא את מהותו האמריקאית של קונצ'רן כלל יותר מאלף דפי תשקיף מפורטים וגדושים במיספרים. קונצ'רן כלל הוא המיבצר הרוטטי-משומן של הפרוטקציוניזם הישראלי. דוברת נסע ללונדון משום שמשכורתו, "הדלה" — כמה מיליונים, "עלובים", אינה מספיקה לו. הוא עשה זאת באותו שבוע שבו התפרסמו מימיו המחרידים של העוני בישראל. לאנשים היושבים במרומי ה"מיגל" של כלל אין שום קשר של ממש למציאות הישראלית. ישראל, "של מטה" נראית להם כמשהו מופשט לגמרי, או כמקור של פועלים זולים ורווחים קלים. החלטתו של קונצ'רן כלל היא באחד מאותם רעיונות של שר הכלכלה הכל-יכול של ישראל בשנות החמישים ה"שישים. פנחס ספיר. היה זה בשנת 1962, כאשר כינס ספיר במיאמי שוטפת-השמש שבפלורידה ועידה של יהודים עשירים. הדבר הזה בעיצומו של המיתון בישראל, כאשר התגברה האבטלה. היו שביתות, ואנשים נשלחו לעבודות דחק. במיאמי היו ארוחות פאר ומסיבות קוקטייל בתום "הדיינאם".

הרעיון, שבאופן רישמי יוחס לפינחס ספיר, היה זה: עשר חברות ישראליות גדולות יקמו חברה להשקעות בתעשייה. ההון שתגייס החברה לא יגיע מן החברות האלה, אלא מן היהודים העשירים של דרום-אמריקה, שיובטחו להם הקלות

מתחריו? גם משכורתו החודשית, המגיי עז ליותר משני מיליוני לירות לא חיממה עוד את ליבו.

עכשיו כבר לא ידע ועמו של המנכ"ל כל גבול. הוא, מי שעומד בראש הקונצ'רן הפרטי הגדול ביותר בישראל, מרוויח פחות משני אלה? מהו הבנק הבינלאומי הראשון לעומת שניים מן הבנקים הגדולים במדינה — בנק הפועלים ובנק דיסקונט, שהם מחזיקי המניות העיקריים של כלל? מדוע לא יכולים לשלם לו מה שמגיע לו, לפי דעתו?

דוברת דרש להוואה של מיליון דולר. כשהתברר לדוברת שאיש בהנהלות של הבנקים אינו מתרגש כמוהו מן הקיפוח הגורא, הוא עשה מה שעושים ילדים מפונקים. הוא הודיע שהוא מתפטר, ונסע ללונדון כדי שכל אלה שיפצירו בו ל"זר, יצטרכו להתאמץ קצת ואולי גם לשגר אליו מישלחת אל מעבר לים. אך די היה בכמה שמועות ושהגיעו

יוני לירות, כשכל הסכום הזה משוחרר לחלוטין ממס.

בתוך שלושה ימים, וללא שום מאמץ, הרוויח המנכ"ל מה שמשכורתו שלושים או ארבעים מעובדיו הפשוטים של הקונצ'רן שלו בעבודה של חודש ימים, פשוט משום שהוא המנכ"ל, ורק משום שהוא רצה להוכיח לבינו ולגולן שגם הוא יודע איך עושים זאת.

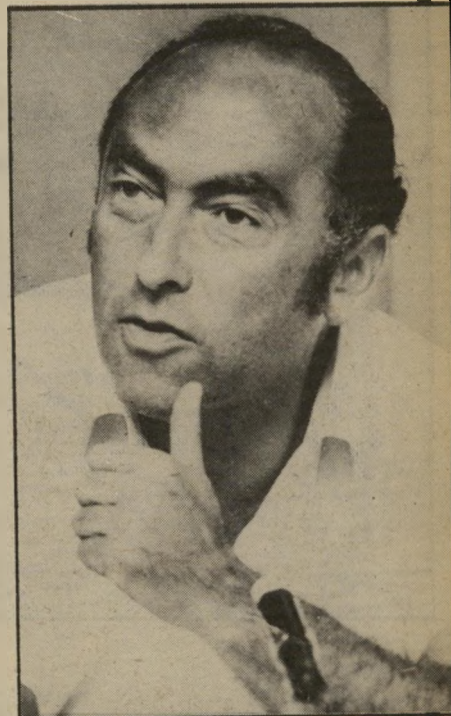
מיליונים

„עלובים“

ה לפו עזר כמה ימים, וועמו של המנכ"ל התעורר מחדש. או התחילו לדלוף המימדים האמיתיים של העיסקה המסופלת שעשו בינו וגולן. דוברת הבין שהם יכולים ללגלג עליו. מה הם חמישה עשר מיליוני הלירות שלו לעומת מיל-יארד הלירות שהרוויח כל אחד משני

ה התחיל? בחודש דצמבר המתק של הבורסה התלאביבית. בשבוע השני של אותו חודש התחיל המיסחר בזכויות של הבנק הבינלאומי הראשון. זכות לרכישת מניות — שהן ניירות-ערך המק"בשערי-נקוב של 10 אגורות האחת. בתוך יום אחד עלה שערן בשיעור חסרת-קדים בבורסה הישראלית. האנשים המאושרים שהחזיקו בידיהם את הזכויות של הבנק הבינלאומי הרחיבו בתוך יום אחד ויחיד

מנכ"ל דוברת 2 מיליון לחודש

רשימת התעלולים

מפעל „אורדן“ של „כלל“ — ומניותיו בבורסה קפצו מעלה מעלה.

● פרוטקציה ל„אורדן“ (2): בז"ח מבקר-המדינה לשנת 1981 הוא קבע כי משרד-הביטחון הזמין ממפעל „אורדן“ פריט מסויים, שמבקר-המדינה אינו מפרט את טיבו, למרות שמפעל אחר, „וולקן“, שאינו בבעלות „כלל“, היה מוכן לספק את אותו פריט במחיר נמוך יותר.

● פרוטקציה ל„אורדן“ (3): למרות שמשרד-האוצר הוציא בסוף 1982 תקנה שלפיה מיפעלים המגייסים הון בבורסה לא יהיו זכאים לקבל הלוואות-פיתוח, אושרה זמן קצר לאחר מכן הלוואת-פיתוח בתנאים מועדפים למפעלי „אורדן“, בשבוע שבו גייסה החברה הון בבורסה.

● נזיפה ל„אלקטרה“: הרשות לניירות-ערך בבורסה נופה בחברת „אלקטרה“ שבבעלות קונצ'רן „כלל“, בגלל פיר-סומים שהוציאה החברה על פעילותה, אחרי שהוציאה תשקיף לקראת הנפקת מניות בבורסה. בפרסומים נמסרו פרטים שלא הציגו לפרטים שנמסרו בתשקיף, וחלק מן הפרסומים של „אלקטרה“ היו לא-נכונים. כלומר: „אלקטרה“ מסרה מידע כוזב כדי להשפיע על שערי מניותיה. הרשות לניירות-ערך החליטה רק „להביע הסתייגות מהפרטים המפוקפקים שבפרסומי „אלקטרה“.

● נזיפה ל„רקפת“: הרשות לניירות ערך נופה בקרן-הנאמנות „רקפת“ של חברת הברוקרים „בטוחה“, שבבעלות קונצ'רן „כלל“. לפי התקנות צריכה קרן-נאמנות לציון בתשקיף שלה כמה יחידות מוחזקות בידי בעלי עניין בחברה שהשקיע נמצאת בבעלותה. בתשקיף שפרסמה „רקפת“ נשכחה העובדה שבעלי עניין מסוג זה מחזיקים ב-61% מתעודותיה. באופן מוזר ביותר השתכנעה הרשות לניירות-ערך כי לא היה כל רצון מכוון להסתיר את המידע החיוני הזה, ו„רקפת“ יצאה בלי פגע.

● הפרוטקציוניזם של „סביון“: המנכ"לים וה-סמנכ"לים של קונצ'רן „כלל“ זוכים בהטבה מיוחדת, בצורת קרן-הנאמנות הסגורה „סביון“, שעשתה נפלאות בבורסה של תל-אביב, כאשר הגיעה לתשואה שאין לה אח-ורע. הצורה שבה הגיעה הקרן לרווחים כה גבוהים הייתה אחת הסיבות להתקנות שמבקשים עתה להוציא נגד קרנות-הנאמנות. בשנה אחת השיגה קרן נאמנות זאת תשואה של 500%.

● מיסים נמוכים: קונצ'רן הענק, בעל הרווחים האדירים, כמעט שאינו משלם מיסים, ובעליו משלשים לכרי סיהם סכומי-עתק נקיים ממס. הדבר נעשה בעזרת תרגילי חשבון מחוכמים, המופעלים במיוחד בענף-התעשיות של ה-קונצ'רן. מחזור הקונצ'רן בשנת 1982 הגיע, ככל הנראה, ל-21 מיליוני שקלים. עדיין לא ידוע מהו שיעור-הרווח, אך אם יהיה שיעור-המס דומה לזה ששילם הקונצ'רן בשנים האחרונות, הוא לא יהיה יותר מאחוזים ספורים — הרבה פחות ממה שמשלמים פועלי „כיתן“ או פועלי „אורדן“ למס-ההכנסה.

● קונצ'רן „כלל“ הענק יש 170 חברות וחברות בנות, שהוא שולט בהן או שהוא מהווה בהן שותף חשוב. בחברות האלה מועסקים לא פחות מ-12 אלף עובדים. ה-מחזור של קונצ'רן ורווחיו הם עצומים בקנה-מידה בינלאומי. קונצ'רן עוסק כמעט בכל דבר: בייבוא משקאות חריפים ובעסקי-ביטוח, בייצור-נשק ובהוצאה-לאור, בטכסטיל ובאלקטרוניקה, בספסרות בבורסה ובמיסחר בינלאומי, בעיסקי מקר-קעין ובצעצועים לילדים.

● תולדותיו של קונצ'רן אינן רצופות רק בהצלחות מרעישות. גם אחרי השנים הראשונות והקשות ספג קונצ'רן „כלל“ הפסדים כבדים. חברת הבנייה „אורים“ הביאה הפסדי-ענק. עשרות מיליוני לירות של הפסדים נגרמו בגלל הוצאת איני-עקלופדיה „יודאיקה“, בתיה-חרושת לטכסטיל, „כיתן“ הנחילו לקונצ'רן הפסדים גדולים, והיה עליו לסגור את מיפעל „מיתמ"ר“ לייצור רכב לצורכי צה"ל. גם בתי החרושת של „אורדן“ ספגו הפסדי-ענק, עד שזכו הפרוטקציוניזם של „כלל“ בזיכיון להרכבת טנק „המרכבה“ החדש.

● אך תמיד היה מי שיעזור לבעלי הקונצ'רן לשאת בהפסדים האלה. היה זה אוצר המדינה, או אחד המישרדים הממשלתיים הממונה על מתן הטבות והקלות למיניהן. הרשימה של ה-הטבות האלה שניתנו לקונצ'רן „כלל“, כמו גם ההטבות וה-פטורים שבעלי „כלל“ נטלו לעצמם בלי להרבות בשאלות, יכולה למלא כרכים רבים. להלן כמה מהם:

● אין סיכונים: למשקיעים הזרים הובטח, עם הקמת קונצ'רן „כלל“, שעל כל 3000 לירות שהם ישקיעו, הם יוכלו לקבל כעבור חמש שנים סכום של 1000 דולר — אם ירצו להוציא את השקעתם, בתוספת תשואה נאה. שער הדולר בעת ההבטחה הזאת היה שלוש ל"י. למרות ההבטחות ה-קוסמות לא גוייס כסף רב מחו"ל, אך הדבר לא הפריע לחברות הישראליות לקבל הטבות מפליגות, כאילו הושקעו בקונצ'רן כספים מחו"ל.

● התערבות של רבין: באמצע שנות השבעים התערב ראש-הממשלה דאז, יצחק רבין, כדי ש„כלל“ יקבל הלוואת-ענק של 17 מיליון לירות בריבית קטנה וכלי הצמדה, כדי להשקיע במלון באילת שנרכש מקציני-צבא בכירים, שפשטו את מדיהם. הקונצ'רן עצמו השקיע מיליון ל"י.

● ביטוח ב„כללביט“: כאשר היה קונצ'רן „כלל“ שותף של הממשלה בבנק המשכנתאות „טפחות“, ונאלץ מבקשי ההלוואות בבנק הזה לבטח את דירותיהם בחברת הביטוח של „כלל“, „כללביט“, למרות שחברה זאת דרשה תעריפים יקרים יותר מחברות אחרות, והעניקה תנאים נוחים.

● פרוטקציה ל„אורדן“ (1): ההחלטה הראשונה במישרד-הביטחון הייתה להפקיד את ייצור חלקי הפלדה של טנק „המרכבה“ בידי „תעשי“, שהיא חברה ממשלתית, עד שבעיקבות התערבות מגבוה הוחלט להעביר את הזיכיון ל-

7000%. כמילים אחרות: סי שביעים. גם בימים שאחרי-כך עלה שערן של הזכויות.

בין המאושרים שהחזיקו בכמויות עצור-מות של הזכויות האלה היו מנכ"ל הבנק הבינלאומי הראשון, צדיק בינו, ויו"ר מועצת המנהלים של חברת פיי"ב, המה-זיקה בבנק, יוסף גולן.

בקומה העליונה של בניין כלל במרכז תל-אביב, לא הרחק מכיכר דיזנגוף, לא רק רואים את העיר כולה, פרושה כעל כף יד. שם גם שומעים מייד מה מתרחש בבורסה. כאשר הגיעה השמועה על מעל-ליהם של בינו וגולן לאוזניו של אהרון דוברת, המנכ"ל המפונק של כלל, הוא החליט להראות שגם הוא יודע. הכל בוצע בכמה שיחות טלפון, בקומה ה-21, שריצפותיה מרופדות בשטיחים עבים וקירותיה מכוסים בציורי-קרי ארזי-גים. דוברת טילפן אל המנכ"ל לענייני-כספים של הקונצ'רן שלו, יצחק שרם. בן-רגע אושרה לו הלוואה בתנאים נוחים ביותר, בסך עשרה מיליוני שקלים בערך. הטלפון הבא היה אל חברת-הברוקרים של קונצ'רן, בטוחה. שם קיבלו הוראה להש-קיע את כספו של המנכ"ל הכלי-יכול במניות של כלל-תעשיות.

לא היה ב„השקעה“ הזאת שום סיוד של הימור או אי-ודאות. בבטוחה הבינו היטב מה רוצה המנכ"ל. בתוך שלושה ימי-מיסחר עלו המניות של כלל תעשיות ב-15%, ודוברת יכול היה לשלשל לכיסו מיליון וחצי שקלים — חמישה-עשר מיל-